Neuvotteleva virkamies Mikko Horko

10.11.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

VASTINE SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI SOTILASAVUSTUSLAIN 11 §:n MUUTTAMISESTA (HE 200/2021 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasavustuslain 11:n muuttamisesta (HE 200/2021 vp) on sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pitänyt esityksen johdosta asiantuntijakuulemisen 9.11.2021. Lisäksi esityksestä on annettu viisi kirjallista asiantuntijalausuntoa.

Kansaneläkelaitos kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että ehdotettu suojaosa koskisi vain palvelusta suorittavia, mutta ei avustukseen oikeutettuja omaisia. Kuten Kansaneläkelaitos lausunnossaan toteaa, avustukseen oikeutettuja omaisia on varsin vähän ja sotilasavustusta maksetaan suurelta osin palveluksessa olevalle hänen asumismenojen korvaamiseksi. Näin ollen suojaosan laajennus koskemaan myös avustukseen oikeutettuja omaisia ei juurikaan lisäisi etuusmenoja. Palvelukseen oikeutettuja omaisia ovat palveluksessa olevan aviopuoliso ja avopuoliso, jos tällä ja palveluksessa olevalla on yhteisiä lapsia sekä palveluksessa olevan lapset. Kansaneläkelaitos katsoo, että kyse on myös yhdenvertaisuudesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että kysymys on enemmän periaatteellinen. Sotilasavustus on tarkoitettu palveluksen aiheuttamien tulonhankkimismahdollisuuksien heikentymisen korvaamiseksi ja sen saamisen edellytyksenä on, että tuen saaja on tuen tarpeessa. Palvelus ei suoranaisesti vaikuta palveluksessa olevan puolison tulon-hankkimismahdollisuuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö ei näe erillisen kannustimen luomista avustukseen oikeutetuille omaisille perusteltuna. Sotilasavustuksesta käydyssä keskustelussa nimenomaan palveluksessa olevien tiukka tuloharkinta ja olemattomat kannusteet työntekoon on koettu epäoikeudenmukaisiksi. Esitetty suojaosa kohtelee kaikkia palveluksessa olevia yhdenvertaisesti, eikä sosiaali- ja terveysministeriö katso esitystä yhdenvertaisuuden kannalta ongelmalliseksi.

Esitetyn suojaosan suuruudesta voidaan esittää erilaisia näkemyksiä. Yleisessä asumistuessa ja työttömyysturvan sovittelussa on 300 euron kuukausittainen suojaosa ja siten etuuksien yhdenmukaisuuden ja sosiaaliturvan selkeyden kannalta saman suuruinen summa voisi olla perusteltu. Yleisessä asumistuessa ja työttömyysturvassa käsitellään kuitenkin bruttotuloja ja sotilasavustuksessa nettotuloja, joten summat eivät käytännössä vastaisi toisiaan näennäisestä yhdenmukaisuudesta huolimatta. Ehdotettu 200 euron nettotuloja koskeva suojaosa vastaa käytännössä lähes 300 euron bruttotuloja. Varusmies- tai siviilipalveluksen aikana työntekoon on myös varsin rajallinen mahdollisuus. Suojaosan suuruudella olisi vaikutusta valtion vuotuisiin menoihin ja esityksessä mainittu kokonaiskustannus mahdollistaa arvion perusteella esitetyn suuruisen suojaosan.